

Postbode hoefde hij niet te worden

Karol Lesman in gesprek met Maarten Moll

Karol Lesman (1951) studeerde Poolse taal- en letterkunde in Amsterdam en Kraków. Sinds 1979 vertaalde hij onder meer proza van Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Strykowski en Marek Hłasko, eigentijdse romans van Paweł Huelle, Tomek Tryzna, Olga Tokarczuk, Andrzej Stasiuk en Dorota Masłowska, en poëzie van Wisława Szymborska, Ewa Lipska en Tadeusz Różewicz. Met vertaalde gedichten van o.a. Bronisław Maj, Urszula Koziół, Bogdan Zadura, Darek Foks, Adam Zagajewski en Justyna Bargielska droeg hij bij aan tijdschriften en poëziefestivals als Literair Paspoort en Raster, Maastricht Poetry Nights en Poetry International. In 2009 kreeg hij voor zijn gehele vertaaloeuvre de vertaalprijs van het Fonds voor de Letteren, in 2013 de Transatlantyk, de belangrijkste Poolse vertaalprijs, en in 2017 de Martinus Nijhoff Vertaalprijs. Ook publiceert hij van tijd tot tijd artikelen over Poolse literatuur, o.a. in het Tijdschrift voor Slavische Literatuur waarvan hij ook redactielid is. Sinds enige jaren werkt hij gestaag aan de vertaling van het werk van Wiesław Myśliwski. Na de eerdere verschijning van de romans Over het doppen van bonen en Steen op steen zag in 2016 Myśliwski's jongste roman De laatste hand in zijn vertaling het licht. Op stapel staat ook nog de vertaling van zijn lievelingsroman van zijn favoriete auteur, Widnokrąg (De horizon).

Maarten Moll (1966) is columnist, journalist, recensent en hoofd van de boekensectie van dagblad Het Parool. Daarnaast schreef hij over voetbal, wielrennen en schaatsen. Ook publiceerde hij de poëziebundel Lichaam (genomineerd voor de Jo Peters Poëzieprijs 2012) en de roman Oberhausen. Dit interview verscheen oorspronkelijk in Het Parool van 30 maart 2017.

Postbode hoefde hij niet te worden

Karol Lesman in gesprek met Maarten Moll

De al met prijzen overladen Karol Lesman geldt als een voortreffelijk vertaler uit het Pools. Hij vertaalde werk van onder anderen Bolesław Prus, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Wisława Szymborska, Olga Tokarczuk, Andrzej Stasiuk, Wiesław Myśliwski. Voor al die vertalingen krijgt hij de Martinus Nijhoff Vertaalprijs, uitgereikt door het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Hoe belangrijk is die prijs voor een vertaler?

De Martinus Nijhoff Vertaalprijs is de belangrijkste prijs die een vertaler kan krijgen. Iedere vertaler droomt ervan. Voor mij betekent de prijs erkenning en beloning voor 38 jaar lang met hart en ziel speuren naar en lezen van prachtige Poolse boeken, deze onder de aandacht brengen van een Nederlandse uitgever en ze zo goed mogelijk vertalen.

Waarom bent u vertaler geworden?

Toen ik tijdens mijn studie Poolse taal- en letterkunde de roman *De pop* van Bolesław Prus las, dacht ik: ik wil dat elke Nederlander deze heerlijke, lichtvoetige, krankzinnige, geestige negentiende-eeuwse roman leest. Maar dan zal die toch eerst moeten worden vertaald, dacht ik er meteen bij, en aangezien ik mezelf de meest aangewezen persoon voor deze taak achtte, besloot ik vertaler te worden.

Ik wist dat het beroep van vertaler geen vetpot was, maar daarop bedacht ik het volgende: ik word postbode en dan ga ik in mijn vrije tijd *De pop* vertalen. Uiteindelijk heb ik dankzij de uitstekende subsidieregeling voor vertalers in Nederland nooit brieven hoeven rondbrengen en is pas, maar wel tot mijn grote voldoening, veertig jaar na het lezen van *Lalka*, zoals de titel in het Pools luidt, *De pop* verschenen.

En waarom uw keuze te vertalen uit het Pools?

Mijn vader is op 29 oktober 1944 aan het hoofd van de Eerste Poolse Pantserdivisie op de motor Breda binnengereden en mijn moeder stond toen met een vlaggetje op de hoek van de Ginnekenweg en de Koningin Emmalaan om de Poolse bevrijders te verwelkomen. Het was liefde op het eerste gezicht. Pas op mijn negende hoorde ik van mijn vader dat wij ook een Poolse oma en opa, Poolse ooms en tantes en Poolse neven en nichten hadden.

Twee jaar later nam hij ons mee naar de boerderij van mijn grootvader van vaders kant en daar hoorde ik voor het eerst Poolse woorden, zag ik voor het eerst Poolse luchten, rook ik voor het eerst Poolse geuren en werd ik voor het eerst verliefd op... uhh ja, een Poolse, een van mijn nichten. Niet lang daarna kreeg ik van mijn Poolse oma tweehonderd zloty om een woordenboek Engels-Pools te kopen, zodat ik

de brieven aan mijn nichtje zelf kon vertalen, zonder tussenkomst van mijn vader. Het woordenboek komt me nog steeds van pas. Het lijkt erop dat ik niet hoefde kiezen.

Hoe vertaalt u? Vrij of strikt?

Het klinkt als een cliché, maar ik vertaal wat er staat. Hiermee verklaar ik me schatplichtig aan de Leidse School van Karel van het Reve, die vond dat je letterlijk moest vertalen. Dus zo ongeveer zoals Matthijs van Nieuwkerk afgelopen maandag bij *De wereld draait door* in gesprek met vertaler Hans Boland, die juist de tegenovergestelde vertaalopvatting huldigt, citeerde: ‘Als er staat: “hij heeft slaap” vertaal je niet “het is bedtijd”’. Ja, dus eerder strikt dan vrij. Maar dit wil nog niet zeggen houtherig of ouderwets. Zo doe ik bijvoorbeeld ook mijn uiterste best om niet leuk te zijn waar de schrijver dat ook niet is.

Welke Poolse auteurs, of titels, moeten wij Nederlandse lezers absoluut lezen?

Een inkopper. En niet alleen omdat ik dat al veertig jaar geleden vond: *De pop* van Bolesław Prus. En, om nog even voor eigen parochie te blijven preken: lees de boeken van Wiesław Myśliwski, de belangrijkste levende naoorlogse Poolse schrijver.

De man van het onthaaste vertellen, het meanderende, palaverende proza, die prachtige lange zinnen, het in eenvoudige taal diepzinnig filosoferen over leven, liefde en herinnering, het is bijna of de dichteres Wisława Szymborska proza is gaan schrijven. *Steen op steen, Over het doppen van bonen*.

Maar vergeet u niet ook de jongeren te lezen: Andrzej Stasiuk, en Olga Tokarczuk. En Jerzy Pilch's *In de Sterke Engel*, het Poolse antwoord op *Onder de vulkaan* van Malcolm Lowry.